

Μικρή συμβολή για τη διάσωση του εσωτερικού εχθρού

Φάμπρικα Υφανέτ

**Μικρή συμβολή
για τη διάσωση
του εσωτερικού εχθρού**

Εισαγωγή

Εδώ και αρκετούς μήνες, ο πόλεμος συνεχίζει να μαινεται στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής, μετά την επίθεση της 7ης Οκτωβρίου, με το ισραηλινό κράτος να έχει προχωρήσει στη γενικευμένη καταστροφή της Γάζας και στη μαζική εξολόθρευση των Παλαιστινίων. Ο πόλεμος γενικεύεται με τη συμμετοχή όλο και περισσότερων δυνάμεων. Όσο για τον πολιτικό λόγο που παράγεται, μοιάζει κάπως τακτοποιημένος σε δίπολα. Η δημόσια σφαίρα έχει χωριστεί σε δυο στρατόπεδα, τα επιχειρήματα έχουν ξεδιπλωθεί και από τις δύο πλευρές και ο καθένας βυθίζεται στη σιγουριά για το «δίκαιο» του αγώνα του: Το Ισραήλ έχει δικαίωμα στην αυτοάμυνα και οι Παλαιστίνιοι έχουν δικαίωμα στην αντίσταση.

Όσοι στέκονται με δυσπιστία απέναντι στα παγιωμένα δίπολα, αναγνωρίζοντας μια χαοτική διάσταση στη σύγκρουση ή ακόμα περισσότερο, όσες προσπαθούν να ερμηνεύσουν τη σύγκρουση έχοντας στο επίκεντρο τον κοινωνικό ανταγωνισμό, βρίσκονται σε μια δύσκολη θέση. Το να μιλήσεις λοιπόν για αυτόν, στη συγκεκριμένη συνθήκη είναι εγχείρημα δύσκολο και απαιτητικό. Και αυτό καθώς δεν υπάρχει στην επιφάνεια της πολεμικής σύρραξης, αλλά έχει σκεπαστεί από τις πολεμικές ιαχές. Τα ενδιαφερόμενα πρέπει να αναζητήσουν τον κοινωνικό ανταγωνισμό πέρα από αυτές, σε ένα περιβάλλον όχι και τόσο ιδανικό.

Ταυτόχρονα, είναι πολύ πιθανόν αυτό που θα βρεθεί σε μια τέτοια αναζήτηση να είναι ολίγον απογοητευτικό. Μπορεί τα ευρήματα να μην ενδείκνυνται για πανηγυρισμούς, να μην μπορούν να γίνουν σημαία και παιάνες. Μπορεί περισσότερο να κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου, παρά να σαλπίζουν την αντεπίθεση. Μπορεί να πρόκειται για μια ιστορία με πολλά αδιέξοδα και λίγες καλές επιλογές. Μια ιστορία με μικρές νίκες και μεγάλες ήττες.

Ακόμα και έτσι όμως, εκτιμούμε ότι αυτή η οπτική αξίζει να διασωθεί. Άλλωστε, παραμένει χρήσιμη και σε εμάς, ακριβώς γιατί, το τι κρατάμε από τη σύγκρουση εκεί, αντανακλά τη στάση μας εδώ. Αναμφίβολα, αποτελεί πολυτέλεια να μπορείς να δεις από μια θέση σχετικής ασφάλειας, τους τρόπους με τους οποίους οι εθνικισμοί και το κεφάλαιο επέβαλαν τους όρους τους στο κοινωνικό ζήτημα κάπου αλλού. Σου δίνεται η ευκαιρία να διαπιστώσεις τι πήγε λάθος, τι επιλογές πάρθηκαν και τι ευκαιρίες χάθηκαν, πριν τα πράγματα βυθιστούν στη φρίκη του πολέμου. Σου δίνεται η ευκαιρία να σκεφτείς και να δράσεις, πριν να είναι αργά, πριν καταλήξεις κι εσύ, κρέας για κανόνια. Πιστεύουμε λοιπόν ότι αυτή την

Το κείμενο αυτό γράφτηκε από τη συνέλευση της κατάληψης Φάμπρικα Υφανέτ, τον Οκτώβριο του 2024. Διανέμεται χωρίς αντίτιμο σε στέκια, καταλήψεις, κοινωνικούς χώρους και η κάλυψη των εξόδων γίνεται με ελεύθερη συνεισφορά. Η ηλεκτρονική έκδοση της μπροσούρας μπορεί να βρεθεί στο [yfanet.espivblogs.com](mailto:contact@yfanet.net). Για παρατηρήσεις, κριτικές ή οποιαδήποτε ερώτηση, υπάρχει το contact@yfanet.net. Εναλλακτικά, κάθε Τρίτη στις 20.00, Ομήρου με Περδίκας γωνία, Κάτω Τούμπα.

Υλικό της Φάμπρικα Υφανέτ: yfanet.espivblogs.net

πολυτέλεια πρέπει να την εκμεταλλευτούμε, προκειμένου να εμπλουτίσουμε τη δημόσια συζήτηση.

Το κείμενο που ακολουθεί συμπυκνώνει κάποια σημεία τα οποία κρίναμε ως συνέλευση της κατάληψης Φάμπρικα Υφανέτ ότι είναι χρήσιμα για την κατανόηση της τρέχουσας συγκυρίας. Αφορούν τόσο πτυχές της πολεμικής σύγκρουσης στην περιοχή, όσο και τη στάση του ντόπιου κινήματος αλληλεγγύης.

Μέρος Α: Η πολεμική συνθήκη στην Παλαιστίνη

Το συνεχές μεταξύ πολέμου και ειρήνης

Λέγεται ότι ο πόλεμος είναι ο πυρετός του καπιταλισμού. Το σύμπτωμα μιας καπιταλιστικής κρίσης αλλά ταυτόχρονα και η θεραπεία της. Η παρομοίωση αυτή, έχει δυνατά και αδύναμα σημεία. Η δύναμή της έγκειται στο ότι εντοπίζει τη σύνδεση μεταξύ πολέμου και κρίσης της καπιταλιστικής συσσώρευσης. Η αδυναμία της είναι ότι συλλαμβάνει τον πόλεμο (και την κρίση) μόνο ως ένα διακριτό συμβάν.

Τι συμβαίνει όμως σε μια περίοδο όπου η κρίση βαθαίνει, φανερώνοντας τον μόνιμο χαρακτήρα της; Μια τέτοια περίοδο διανύουμε τα τελευταία χρόνια. Μια περίοδο που η καπιταλιστική κρίση παίρνει πολλά και διαφορετικά πρόσωπα, με το κάθε επεισόδιό της να στοιβάζεται πάνω στο προηγούμενο: οικονομική κρίση, «μεταναστευτική κρίση», υγειονομική κρίση, περιβαλλοντική κρίση και πάει λέγοντας. Τότε λοιπόν, και ο πόλεμος παύει να γίνεται αντιληπτός μονάχα ως σύγκρουση μεταξύ δύο ή περισσότερων οργανωμένων στρατών, ρευστοποιείται και εμφανίζεται σε όλο και περισσότερες πτυχές της κοινωνικής και πολιτικής ζωής. Παίρνει και αυτός με τη σειρά του διάφορα πρόσωπα, κάτι που μπορούμε να παρατηρήσουμε εύκολα στη δημόσια σφαίρα: πόλεμος κατά της εγκληματικότητας, πόλεμος κατά της παράνομης μετανάστευσης, πόλεμος κατά των φυσικών καταστροφών, πόλεμος κατά της ακρίβειας, πόλεμος παντού! Πρόκειται για μια διαδικασία θολώματος των ορίων μεταξύ πολέμου και ειρήνης, καθώς οι δύο συνθήκες διαχέονται η μία μέσα στην άλλη. Η προετοιμασία του πολέμου λαμβάνει χώρα εν καιρώ ειρήνης, τα κράτη επιδίδονται σε έναν εξοπλιστικό αγώνα δρόμου, ο στρατός αναλαμβάνει τη διαχείριση κρισιακών καταστάσεων (όπως το μεταναστευτικό και οι φυσικές καταστροφές), ο φόβος και η ανασφάλεια διασπείρονται κοινωνικά, οι «εχθροί» караδοκούν σε κάθε γωνία, ο милитарισμός διαποτίζει την κυρίαρχη κουλτούρα και πάνω απ' όλα δεσπάζει η επίκληση στην εθνική ενότητα. Όλοι μαζί να βάλουμε πλάτη, να κάνουμε θυσίες, για να ξεπεράσουμε τις δυσκολίες. Για το καλό μας.

Η συνθήκη που επικρατεί στην Παλαιστίνη, είναι ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα του θολώματος των παραπάνω ορίων. Εδώ και αρκετές δεκαετίες, μια πολεμική ένταση διατηρείται στην ευρύτερη περιοχή, γνωρίζοντας τόσο εξάρσεις, όσο και υφέσεις. Μπορούμε να ισχυριστούμε ότι η ένταση αυτή,

περιστρέφεται σε μεγάλο βαθμό γύρω από τη διαχείριση ενός πληθυσμού, που βρίσκεται σε ένα καθεστώς ενσωμάτωσης δια του αποκλεισμού, στην ιδιαίτερη μορφή που έχουν πάρει οι κοινωνικοί σχηματισμοί εκεί. Τι σημαίνουν όμως όλα αυτά, πιο συγκεκριμένα; Παρακάτω θα προσπαθήσουμε να κάνουμε ένα περίγραμμα της κατάστασης, όπως είχε διαμορφωθεί πριν την 7η Οκτωβρίου 2023.

Η διαχείριση του παλαιστινιακού πληθυσμού από το ισραηλινό κράτος

Το ισραηλινό κράτος, που έχει και τη μεγαλύτερη ευθύνη για τη διαχείριση των Παλαιστίνιων, έχει επιβάλει στις περιοχές της Γάζας και της Δυτικής Όχθης ένα καθεστώς απαρτχάιντ, το οποίο έχει οδηγήσει με τη σειρά του σε χιλιάδες νεκρούς. Εδώ και δεκαετίες, το Ισραήλ έχει περιθωριοποιήσει αυτόν τον πληθυσμό σε ένα είδος ανοιχτών φυλακών, υπό αυστηρή επιτήρηση, ενώ τον εκμεταλλεύεται όποτε τον έχει ανάγκη. Δεν είναι όμως μόνο η φθηνή εργασία των Παλαιστίνιων που αποδεικνύεται προσοδοφόρα για την ισραηλινή οικονομία, αλλά η συνολικότερη διαχείρισή τους ως περιττών και επικίνδυνων. Πάνω ακριβώς σε αυτήν τη διαχείριση, το Ισραήλ έχει αναπτύξει μέσα στα χρόνια μια στρατιωτική-αστυνομική βιομηχανία που αποτελεί ένα σημαντικό μέρος της οικονομίας του. Η βιομηχανία αυτή παράγει, εκτός των άλλων, τεχνολογίες επιτήρησης και οπτικά συστήματα, τα οποία και δοκιμάζονται πάνω σε αυτόν τον πληθυσμό προτού λανσαριστούν στην αγορά. Υπό αυτό το πρίσμα μπορούμε να ισχυριστούμε ότι η στρατιωτική διαχείριση του παλαιστινιακού πληθυσμού έχει έναν μόνιμο χαρακτήρα και αλληλοτροφοδοτείται με την πολεμική βιομηχανία του ισραηλινού κράτους. Πρόκειται για ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα του πώς ο πόλεμος διαπλέκεται με την καπιταλιστική παραγωγή: μια πολεμική ένταση συντηρείται, εκτός των άλλων, και από μια πολεμική βιομηχανία, που έχει ανάγκη τη συνέχιση του πολέμου προκειμένου να αναπτύσσεται.

Ταυτόχρονα, αυτός ο περιθωριοποιημένος και εθνικοποιημένος πληθυσμός χρησιμοποιείται έτσι ώστε το Ισραήλ να χτίζει την κοινωνική συνοχή του. Ο ρόλος που του επιφυλάσσεται είναι διπλός: από τη μία, εμφανίζεται ως φόβητρο για την ισραηλινή εργατική τάξη, ως μια εφεδρεία υποτιμημένης εργασιακής δύναμης που την πιέζει να ευθυγραμμιστεί με τις επιταγές των αφεντικών της. Από την άλλη, λειτουργεί και ως αποδιοπομπαίος τράγος, η φιγούρα στην οποία το ισραηλινό κράτος προσπαθεί να στρέψει την κοινωνική δυσαρέσκεια

που δημιουργείται από τις πολιτικές του. Σε κάθε περίπτωση, η κατασκευή του ως «ξένο» ή και «απειλή», λειτουργεί ως μια μορφή πίεσης που προσδένει την ισραηλινή κοινωνία στο κράτος και τα συμφέροντά του. Για να κατανοήσουμε όμως καλύτερα αυτή τη δυναμική διαδικασία, θα πρέπει να επιστημονούμε και τη φυλετική διαστρωμάτωση εντός της ισραηλινής κοινωνίας.

Διαδικασίες εθνικοποίησης: το παράδειγμα των εποικισμών

Μέσα στα χρόνια, η εκμετάλλευση αυτού του παλαιστινιακού πληθυσμού άρχισε να γίνεται δευτερεύουσας σημασίας για το ισραηλινό κράτος, καθώς ως προτεραιότητα τέθηκε η ενσωμάτωση των Εβραίων που κατέφθαναν στο Ισραήλ από άλλες περιοχές (Αφρική, Ασία). Το Ισραήλ κλήθηκε να εκπληρώσει τις διακηρύξεις του για ένα κράτος ανοιχτό σε όλους τους Εβραίους και να δώσει πολιτικά δικαιώματα και κοινωνικές παροχές σε αυτόν τον νέο πληθυσμό. Παρόλα αυτά, η «ενσωμάτωσή» του δεν ήταν μια ομαλή διαδικασία. Οι πρώτοι Ισραηλινοί κάτοικοι απολάμβαναν ένα μεγαλύτερο στάτους σε σχέση με τους νεοαφιχθέντες, οι οποίοι συχνά αντιμετώπιζονταν ως πολίτες β' διαλογής. Ακόμα πιο χαμηλά στην ιεραρχία βρίσκονταν οι Ισραηλινοί Άραβες που είχαν παραμείνει στην ισραηλινή επικράτεια και στον πάτο βρίσκονταν οι Παλαιστίνιοι στις κατεχόμενες από το 1967 περιοχές, καθώς και οι μετανάστ(ρι)ες με ή χωρίς χαρτιά. Μπροστά στις διεκδικήσεις του νέου πληθυσμού για συμπερίληψη, το ισραηλινό κράτος επέλεξε να τον στρέψει ενάντια στους Παλαιστίνιους. Το διαβατήριο για την ισότιμη συμμετοχή στην εθνική κοινότητα, περιλάμβανε τη συμμετοχή σε βίαιους εποικισμούς με στόχο τον εκτοπισμό των Παλαιστίνιων και την υφαρπαγή της γης τους, που ενθαρρύνθηκαν ή και οργανώθηκαν από το ισραηλινό κράτος. Με δύο λόγια, αφού οι νέοι πολίτες δεν ήταν πρόθυμοι να αντικαταστήσουν απλά τους Παλαιστίνιους ως φθηνή εργατική δύναμη, θα έπρεπε να αποδείξουν με τη βία ότι αξίζουν κάτι καλύτερο. Με αυτόν τον τρόπο, το ισραηλινό κράτος κατάφερε, όχι μόνο να ικανοποιήσει εν μέρει τα αιτήματα των εποίκων, αλλά και να τους επιφορτίσει με τον ρόλο του συνοριοφύλακα, τοποθετώντας τους σε μια συνθήκη μόνιμης τριβής και έντασης με τον εκτοπισμένο παλαιστινιακό πληθυσμό.

Με το παράδειγμα αυτό, μπορούμε να κατανοήσουμε καλύτερα το διάνυσμα που συνδέει το «μέσα» και το «έξω» σε αυτή τη σχέση ενσωμάτωσης δια του αποκλεισμού. Δεν πρόκειται λοιπόν για δύο ομοιογενή σύνολα τα οποία

εφάπτονται σε μια διαχωριστική γραμμή. Αντίθετα, ανάμεσα στην εμπειρία του «πλήρως ενσωματωμένου» και του «εντελώς στην απέξω», υπάρχει ένα φάσμα από ενδιάμεσες συνθήκες ύπαρξης. Η ζωή μιας Ισραηλινής στο Τελ Αβίβ είναι διαφορετική από τη ζωή ενός Εβραίου μετανάστη από τη Ρωσία που μένει στις εποικισμένες περιοχές. Αντίστοιχα, η διαβίωση ενός Άραβα Ισραηλινού διαφέρει από αυτήν ενός Παλαιστίνιου στη Γάζα. Ανάλογες ταξινομήσεις συναντώνται στα περισσότερα μέρη του πλανήτη, μόνο που στη συγκεκριμένη περιοχή αυτές υπόκεινται σε μια πιο στρατιωτική οριοθέτηση: διαφορετικά πολιτικά δικαιώματα, περιορισμοί μετακίνησης, ξεχωριστές ζώνες, τείχη, φράχτες, ένοπλη περιφρούρηση, δολοφονίες. Τα παραπάνω όμως δεν σημαίνουν ότι οι οριοθετήσεις αυτές δεν ανανεώνονται. Αντίθετα, οι βίαιες διαδικασίες εθνικοποίησης των κοινωνικών προσδοκιών, συντελούνται αέναα, ακόμα και εν καιρώ «ειρήνης», καθώς για τα κράτη η εθνική ολοκλήρωση παραμένει συνεχώς εκκρεμής. Μέσα από την επανάληψή τους, οι διαδικασίες αυτές προσπαθούν να εντάξουν στη δυναμική τους τις κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες που διαμορφώνονται κάθε στιγμή. Ταξικοί, έμφυλοι και φυλετικοί προσδιορισμοί διαθλώνται μέσα από το εθνικό πρίσμα και αποκτούν νέες νοηματοδοτήσεις, δημιουργώντας παράλληλα και διαφορετικές κοινωνικές προσλήψεις του εθνικού συμφέροντος.

Οι αντικυβερνητικές διαδηλώσεις που λάμβαναν χώρα στο Ισραήλ λίγους μήνες πριν την 7η Οκτώβρη ήταν ενδεικτικές μια τέτοιας διαφοροποίησης. Αν και εγκλωβισμένες στα πλαίσια της κοινωνίας των πολιτών, μαρτυρούσαν ότι η ισραηλινή κοινωνία, όπως και οι υπόλοιπες, δεν αποτελεί ένα πλήρως ομογενοποιημένο σύνολο, αλλά συνεχίζει να διατηρεί μια πληθώρα κοινωνικών διαιρέσεων στο εσωτερικό της. Η αναθέρμανση του πολέμου έβαλε τις διαδηλώσεις αυτές στον πάγο και προσπάθησε να επιτύχει την πολυπόθητη συστράτευση όλης της κοινωνίας πίσω από το κράτος.

Ο ρόλος των παλαιστινιακών οργανώσεων

Η ευθύνη όμως για τη διαχείριση του παλαιστινιακού πληθυσμού δεν περιορίζεται στο κράτος του Ισραήλ, αλλά κατανέμεται αντίστοιχα και στις παλαιστινιακές άρχουσες τάξεις. Στην ουσία, πρόκειται για οικονομικές ελίτ που αναδύθηκαν μέσα από μια στρατιωτική-γραφειοκρατική ηγεσία του παλαιστινιακού εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα και αναπαράγονται, ως επί το

πλείστον, από τη διαχείριση της διεθνούς οικονομικής βοήθειας που συρρέει στην περιοχή (Ιράν, Κατάρ), την εκμετάλλευση της παλαιστινιακής εργατικής τάξης και το λαθρεμπόριο. Τα συμφέροντά τους εκπροσωπούνται από τις βασικές οργανώσεις που δρουν στα εδάφη αυτά, τη Χαμάς και την Παλαιστινιακή Αρχή (με κύρια οργάνωση εντός της τη Φατάχ). Οι οργανώσεις αυτές λειτουργούν σε άμεση ή έμμεση σχέση με το Ισραήλ και επιτελούν έναν αντιφατικό ρόλο. Από τη μια, λειτουργούν ως δεσμοφύλακας για το παλαιστινιακό προλεταριάτο και από την άλλη, ως μαχητικός εκπρόσωπος των εθνικών συμφερόντων του. Στα πλαίσια της σχέσης «ενσωμάτωσης δια του αποκλεισμού» και αφού τα εδάφη αυτά δεν είναι τυπικά προσαρτημένα στο Ισραήλ, καρπώνονται τα κέρδη της παλαιστινιακής εργασίας και ταυτόχρονα προσπαθούν να επιβάλουν ένα καθεστώς εθνικής ομοψυχίας. Να εξασφαλίσουν την κοινωνική ειρήνη στο εσωτερικό της επικράτειάς τους, ώστε το παλαιστινιακό προλεταριάτο να βάζει πλάτη στην ανάπτυξη και τις επιδιώξεις της παλαιστινιακής άρχουσας τάξης. Παρόλα αυτά, οι πολιτικές των δύο οργανώσεων δεν ταυτίζονται πλήρως, για αυτό και παρουσιάζονται διαφορές ανάμεσα στο μοντέλο της Γάζας και της Δυτικής Όχθης ήδη από το 2007 όταν η Χαμάς κέρδισε την εξουσία στη Γάζα, μετά από ένοπλη σύγκρουση με τη Φατάχ.

Στη Δυτική Όχθη, η άρχουσα τάξη που συνδέεται με την Π.Α. δεν κατάφερε μέσα στα χρόνια να δημιουργήσει μια αυτόνομη οικονομική δραστηριότητα και κατέληξε να αναπαράγεται στις παρυφές της ισραηλινής οικονομίας. Βέβαια, δεν ήταν μόνο οι περιορισμοί του Ισραήλ που της απέδωσαν αυτόν τον ρόλο, αλλά και ο φόβος της έκθεσης στον ανταγωνισμό με τις γειτονικές οικονομίες, που διέθεταν επίσης ένα φτηνό εργατικό δυναμικό. Η έκθεση σε αυτόν τον ανταγωνισμό θα την ανάγκαζε να έρθει σε ευθεία σύγκρουση η ίδια με την εργατική της τάξη, προκειμένου να την υποτιμήσει. Τα παλαιστινιακά αφεντικά που συνδέονται με την Π.Α., έκριναν ότι η πρόσδεσή τους στην ισραηλινή οικονομία αφενός θα είχε πιο πολλές πιθανότητες να είναι επικερδής για τα ίδια, λειτουργώντας ως υπερβολάβοι και αφετέρου δεν θα διακινδύνευαν την εικόνα τους απέναντι στον εξαθλιωμένο πληθυσμό πάνω στον οποίο ασκούσαν έλεγχο. Τελικά όμως, ούτε αυτός ο στόχος επετεύχθη. Σε βάθος χρόνου μια μεγάλη μερίδα του παλαιστινιακού πληθυσμού άρχισε να αποδοκιμάζει τις πολιτικές της Π.Α., θεωρώντας ότι εξυπηρετούν κατά βάση τα δικά της στενά συμφέροντα. Αυτό με τη σειρά του συνέβαλε στην απονομιμοποίηση της Π.Α. ως εκπροσώπου των Παλαιστίνιων. Μια απονομιμοποίηση που εκφράστηκε και ως προδοσία του εθνικού συμφέροντος.

Στη λωρίδα της Γάζας, η Χαμάς προσπάθησε να χαράξει μια πιο αυτόνομη πολιτική, με ορίζοντα τη δημιουργία ενός παλαιστινιακού κράτους. Επένδυσε στη δημιουργία ενός δικτύου σπράγγων υπό τον έλεγχο της, έτσι ώστε να αποκτήσει έσοδα από την ανάπτυξη μιας οικονομίας του λαθρεμπορίου. Στόχος ήταν να δημιουργήσει με αυτόν τον τρόπο μια δική της οικονομική ελίτ, που θα αντικαθιστούσε την προηγούμενη εμπορική τάξη και να συγκροτήσει ένα δίκτυο κοινωνικής αναπαραγωγής για τον πληθυσμό. Μόνο που το σχέδιο της βασιζόταν στη δημιουργία πελατειακών – κομματικών σχέσεων μέσα από τις οποίες θα διαμοιράζονταν τα παραγόμενα κέρδη, κάτι που σύντομα έγινε αντιληπτό από τους κατοίκους της Γάζας. Το γεγονός μάλιστα ότι το δίκτυο κοινωνικής αναπαραγωγής που στήθηκε, δεν κατάφερε να ανταπεξέλθει στις προσδοκίες του πληθυσμού, έφερε και τη Χαμάς αντιμέτωπη με μια κρίση νομιμοποίησης. Τα τελευταία χρόνια έχουν ξεσπάσει αρκετές φορές διαδηλώσεις ενάντια στη διοίκηση της Χαμάς, που την κατηγορούν τόσο για κακοδιαχείριση, όσο και για το γεγονός ότι έχει θέσει ως προτεραιότητα την αυτοαναπαραγωγή της ως στρατιωτικό – κομματικό μηχανισμό. Οι τελευταίες τέτοιες διαδηλώσεις έλαβαν χώρα το καλοκαίρι του '23, λίγους μήνες πριν την 7 Οκτώβρη.

Οι οργανώσεις αυτές, αν και δεν είναι κυβερνήσεις αναγνωρισμένων κρατών, επιτελούν τις περισσότερες από τις λειτουργίες τους: οργανώνουν την κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή μιας επικράτειας, προσπαθούν να συγκροτήσουν βασικές δομές κοινωνικής αναπαραγωγής ώστε να προσδέσουν τον πληθυσμό στην εξουσία τους, μεριμνούν για την κατανομή των διαθέσιμων πόρων, διαφυλάττουν την τάξη, διεκδικούν το μονοπώλιο της βίας. Επιτελούν όμως και κάτι ακόμα, ίσως περισσότερο σημαντικό: προσπαθούν σε κάθε στιγμή να παράγουν ένα αφηρημένο «γενικό συμφέρον» όλου του πληθυσμού (όλων των Παλαιστινίων), προκειμένου να επικαλύψει τα συγκεκριμένα αντιθετικά συμφέροντα που υπάρχουν εντός της κοινωνίας, τις σχέσεις εκμετάλλευσης και καταπίεσης. Κάθε φορά που οι πολιτικές τους προκαλούσαν την αγανάκτηση των Παλαιστινίων, οι οργανώσεις αυτές εμφανίζουν τον εαυτό τους ως τον αληθινό εκπρόσωπο των εθνικών συμφερόντων και στρέφουν την κοινωνική δυσαρέσκεια ενάντια στον «πραγματικό εχθρό», δηλαδή το Ισραήλ. Άλλωστε η ιστορία τους είναι συνδεδεμένη με τη στρατιωτικοποίηση κοινωνικών εξεγέρσεων. Πρόκειται για χαρακτηριστικά παραδείγματα του πώς το κράτος αναδύεται ως σχέση μέσα από τα κινήματα και μετατρέπεται σε μηχανισμό.

Ο πόλεμος ως εξαγωγή των εσωτερικών συγκρούσεων

Επιλέξαμε να φωτίσουμε μερικές πτυχές της συνθήκης που επικρατούσε στην ευρύτερη περιοχή, πριν την 7η Οκτώβρη, προκειμένου να αναδείξουμε κάποια ζητήματα που για εμάς είναι κομβικά. Αν και δεν είναι δυνατόν να ξετυλίξουμε σε αυτό το κείμενο ολόκληρη την ιστορία της σύγκρουσης, μπορούμε ωστόσο να κρατήσουμε κάποια στοιχεία και να εξάγουμε μερικά συμπεράσματα.

Βλέπουμε λοιπόν ότι και στα δύο «στρατόπεδα», ο εθνικισμός λειτουργεί ως το μέσο που αποκρύπτει τις κοινωνικές διαιρέσεις. Εμφανίζεται συχνά ως μια κίνηση που διεκδικεί συμπερίληψη στο κράτος εκφράζοντας την επιθυμία ενός πληθυσμού για συμμετοχή σε μια κοινότητα «αυτών που οι ζωές τους έχουν σημασία». Ο εθνικισμός είναι ο τρόπος με τον οποίο ο λαός εγκαλεί το κράτος, όταν νιώθει παραμελημένος και με ανεκπλήρωτες ανάγκες. Τα επιμέρους συμφέροντα πρέπει να εκφραστούν ως εθνικά προκειμένου να αποκτήσουν εγκυρότητα, καθώς αυτή είναι η γλώσσα που μιλάει το κράτος. Ταυτόχρονα, ο εθνικισμός εμφανίζεται και ως κρατική ιδεολογία, ως ένα ερμηνευτικό και δεοντολογικό πρίσμα που παρέχει το κράτος στην κοινωνία για την κατανόηση του κόσμου. Μέσα από αυτό το πρίσμα, υποδεικνύονται οι υπαίτιοι για τα δεινά του λαού, δαιμονοποιούνται αυτοί που κατασκευάζονται ως εχθροί και διατηρείται η κοινωνική ειρήνη. Τι συμβαίνει όμως όταν οι κοινωνικές συγκρούσεις έχουν οδηγηθεί σε οριακό σημείο; Τότε ο πόλεμος αναλαμβάνει να τις επιλύσει με την ωμή βία, να καταστρέψει όσους κρίνονται περιττοί και να σύρει με το ζόρι όλη την κοινωνία πίσω από το κράτος. Μέσω του πολέμου, οι εσωτερικές υποθέσεις εντός της κάθε επικράτειας, εξωτερικεύονται και διεθνοποιούνται περαιτέρω, με την κάθε φράξια του παγκόσμιου κεφαλαίου να προτείνει ένα διαφορετικό μοντέλο διοίκησης πληθυσμών για την αποκατάσταση της συσσώρευσης σε μια περιοχή και τη χάραξη νέων οδών για την κυκλοφορία του εμπορεύματος.

Υπάρχει μια βαθύτερη καπιταλιστική λογική που υπαγορεύει στα κράτη την αναγκαιότητα του πολέμου, η οποία έρχεται στην επιφάνεια όταν η ικανότητά τους να αποσπούν κοινωνική συναίνεση και να παραμένουν ανταγωνιστικά σε διεθνές επίπεδο, φτάνει στα όριά της. Αυτό δεν σημαίνει ότι τα επιμέρους συμφέροντα εξαφανίζονται. Αντίθετα, οι εκάστοτε άρχουσες τάξεις προσπαθούν να κάνουν την κρίση ευκαιρία και να προωθήσουν, εν μέσω πολέμου, τη δικιά τους ιδιαίτερη ατζέντα. Στον πόλεμο όμως δεν υπάρχουν εγγυήσεις. Η Χαμάς οργάνωσε την επίθεση της 7ης Οκτώβρη, γνωρίζοντας ότι τα αντίποινα του Ισραήλ θα ήταν αμείλικτα. Προτίμησε να διακινδυνεύσει τον πληθυσμό του

οποίου την υποστήριξη έχανε, με την ελπίδα ότι θα αναδειχθεί σε διεθνή παράγοντα, θα ισχυροποιήσει τη θέση της ως πολιτική-στρατιωτική δύναμη και θα διαρρήξει τις οικονομικές συμφωνίες του Ισραήλ με τις αραβικές χώρες. Αντίστοιχα, η κυβέρνηση του Ισραήλ ήλπιζε ότι με μια πολεμική ισοπέδωση της περιοχής, θα υπενθύμιζε στους συμμάχους της πόσο μακριά βρίσκεται μια συνθήκη εξομάλυνσης, επιβεβαιώνοντας τον ρόλο της ως αρμόδια για την επιβολή της τάξης. Με αυτόν τον τρόπο πιστεύει ότι θα κάμψει και το κίνημα αμφισβήτησης που είχε αναπτυχθεί εντός του Ισραήλ και θα αποκτήσει πρόσβαση σε νέους οικονομικούς δρόμους. Μπορούμε να ισχυριστούμε ότι και τα δύο καθεστώτα δεν επέλεξαν απλά τον πόλεμο, αλλά ήταν αναγκασμένα να το κάνουν. Μένει να φανεί αν αυτό το απονενομημένο σάλτο θα τους περάσει απέναντι ή θα τους ρίξει στο κενό. Δυστυχώς, το μόνο σίγουρο είναι ότι και τα δύο σενάρια εκτυλίσσονται σε βάρος των πληθυσμών τους.

DEHUMANIZE YOURSELF AND FACE TO BLOODSHED.
 DEHUMANIZE YOURSELF AND FACE TO BLOODSHED.
 DEHUMANIZE YOURSELF AND FACE TO BLOODSHED.
 DEHUMANIZE YOURSELF AND FACE TO BLOODSHED.
 DEHUMANIZE YOURSELF AND FACE TO BLOODSHED.
 DEHUMANIZE YOURSELF AND FACE TO BLOODSHED.
 DEHUMANIZE YOURSELF AND FACE TO BLOODSHED.
 DEHUMANIZE YOURSELF AND FACE TO BLOODSHED.
 DEHUMANIZE YOURSELF AND FACE TO BLOODSHED.
 DEHUMANIZE YOURSELF AND FACE TO BLOODSHED.
 DEHUMANIZE YOURSELF AND FACE TO BLOODSHED.
 DEHUMANIZE YOURSELF AND FACE TO BLOODSHED.
 DEHUMANIZE YOURSELF AND FACE TO BLOODSHED.
 DEHUMANIZE YOURSELF AND FACE TO BLOODSHED.
 DEHUMANIZE YOURSELF AND FACE TO BLOODSHED.
 DEHUMANIZE YOURSELF AND FACE TO BLOODSHED.
 DEHUMANIZE YOURSELF AND FACE TO BLOODSHED.
 DEHUMANIZE YOURSELF AND FACE TO BLOODSHED.
 DEHUMANIZE YOURSELF AND FACE TO BLOODSHED.
 DEHUMANIZE YOURSELF AND FACE TO BLOODSHED.

Μέρος Β: With great resistance comes great responsibility

Με βάση τα παραπάνω, γίνεται αντιληπτό ότι η σύγκρουση δεν λαμβάνει χώρα ανάμεσα στο στρατόπεδο των «καλών» και το στρατόπεδο των «κακών», παρά την προφανή ασυμμετρία στρατιωτικών δυνάμεων. Είναι γεγονός ότι ο ισραηλινός στρατός, αυτή η υπερεξειλιγμένη μηχανή εξόντωσης προλετάριων, έχει πρακτικά ισοπεδώσει τη Γάζα. Πάνω από 40.000 άνθρωποι έχουν σκοτωθεί, χιλιάδες έχουν μεταναστεύσει, οι υποδομές έχουν καταστραφεί και ο πληθυσμός βυθίζεται σε μια συνθήκη επισιτιστικής και υγειονομικής κρίσης. Η παλαιστινιακή αντίσταση από την άλλη, διαθέτει μια πολύ λιγότερο ανεπτυγμένη μηχανή εξόντωσης προλετάριων, κάτι που φαίνεται και στο πεδίο των μαχών. Πέρα από την επίθεση της 7ης Οκτώβρη που στοίχισε τη ζωή σε περίπου 1.200 ανθρώπους, η Χαμάς έχει καταφέρει μόνο κάποια σποραδικά χτυπήματα εντός του Ισραήλ. Αντιλαμβανόμαστε φυσικά ότι η ισοπέδωση της Γάζας παράγει αυθόρμητα συναισθήματα ταύτισης με το βίωμα των Παλαιστινίων, καθώς λειτουργεί και ως συμπύκνωση της συστηματικής βίας που δέχονται εδώ και χρόνια από το ισραηλινό κράτος. Βρίσκουμε όμως άστοχο το αίτημα για ισότητα στον πόλεμο. Και αυτό για δύο λόγους. Πρώτον, γιατί ο καπιταλιστικός πόλεμος δεν διεξάγεται με όρους ιπποσύνης, ως μια ισότιμη μονομαχία μεταξύ δύο μερών. Η ασυμμετρία αυτή είναι αρκετά συνηθισμένη στα πλαίσια των καπιταλιστικών πολέμων, οι οποίοι σπάνια διεξάγονται μεταξύ δύο ισότιμων αντιπάλων. Δεύτερον, γιατί το αίτημα αυτό υπονοεί μια ακόμα μεγαλύτερη εκατόμβη νεκρών. Έναν πόλεμο χωρίς σταματημό. Με δυο λόγια, δεν θεωρούμε ότι η λύση στη φρίκη του πολέμου περνάει μέσα από την απαίτηση της ισοκατανομής του, αλλά μέσα από την παύση του.

Η συμμετρία που θέλουμε να καταδείξουμε εμείς, αφορά τα όσα συντελούνται ήδη πριν από την όξυνση της πολεμικής σύγκρουσης. Είναι η συμμετρία των αλληλοτροφοδοτούμενων εθνικισμών. Υπάρχει ένα σύνθετο πλέγμα σχέσεων εξουσίας και εκμετάλλευσης που διατρέχει και τους δύο κοινωνικούς σχηματισμούς. Είναι ο εθνικισμός και ο πόλεμος που προσπαθούν να εξαφανίσουν αυτές τις αντιθέσεις στο εσωτερικό της κάθε κοινωνίας, προκειμένου να τις παρουσιάσουν ως ομοιογενείς. Αυτός είναι και ο λόγος που δεν μοιραζόμαστε τον ενθουσιασμό μερίδας του κινήματος για τον παλαιστινιακό εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα, παρόλο που μιλάμε από μια θέση ενάντια στον

πόλεμο και το καθεστώς απαρτχάιντ στην περιοχή. Ο προβληματισμός μας δεν έγκειται μόνο στον ιδεολογικό προσανατολισμό της Χαμάς, αλλά στο ότι ο αγώνας αυτός προσπαθεί με το ζόρι να εξαφανίσει τις κοινωνικές διαιρέσεις στο εσωτερικό της επικράτειάς της.

Θα λογαριαστούμε μετά;

Βέβαια, ένα κομμάτι του κινήματος δεν φαίνεται να προβληματίζεται για αυτό, καθώς το απασχολούν περισσότερο ζητήματα τακτικών ελιγμών. Αυτό που τίθεται ως προτεραιότητα σε πολλές προσεγγίσεις, είναι η ήττα των ιμπεριαλιστικών δυνάμεων με κάθε κόστος. Σε αυτό το πλαίσιο δεν θεωρείται πρόβλημα να συμμαχήσει κανείς με μια εθνική αστική τάξη, αφού η έμφαση δίνεται στην κατανομή ισχύος μεταξύ των καπιταλιστικών κρατών και όχι στις σχέσεις εξουσίας και εκμετάλλευσης. Αντίστοιχα, το γεγονός ότι στα πλαίσια ενός εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα οι τοπικές αρχές ισχυροποιούν την εξουσία τους πάνω στον πληθυσμό που ελέγχουν, παρουσιάζεται ως κάτι δευτερεύον, κάτι που μπορεί να διευθετηθεί μετά την απελευθέρωση του «αδύναμου» κράτους από το «ισχυρό». Βήματα, στάδια, πολιτικά προγράμματα, σχέδια επί χάρτου και τακτικές συμμαχίες, αραδιάζονται στην κινηματική δημόσια σφαίρα, σα να μην έχει υπάρξει ποτέ κριτική στις οπτικές που παρουσίασαν την επανάσταση ως ένα πολιτικό πρόγραμμα προς εφαρμογή. Οι προσεγγίσεις αυτές, ξεχνάνε μια σειρά από ιστορικά παραδείγματα, όπου οι ηγεσίες των εθνικοαπελευθερωτικών κινήματων μετατράπηκαν σε αυταρχικά καθεστώτα, προχώρησαν σε εσωτερικές εκκαθαρίσεις αντιφρονούντων και επέκτειναν την καπιταλιστική σχέση στην επικράτειά τους, ολοκληρώνοντας τη δουλειά που είχαν αφήσει στη μέση οι ιμπεριαλιστές. Μένει φυσικά να φανεί, αν η ιστορία θα επαναληφθεί.

Απ' την πλευρά μας, αντιλαμβανόμαστε τον καπιταλισμό, πρωτίστως ως μια ποιοτική, παρά ποσοτική σχέση, που βασίζεται στην εκβιαστική εμπορευματοποίηση των ανθρώπινων σχέσεων και την οργάνωση της ζωής γύρω από την παραγωγή κέρδους. Με αυτό ως δεδομένο, μπορούμε να πούμε ότι ο ιμπεριαλισμός δεν αποτελεί το ανώτατο στάδιο του καπιταλισμού, αλλά ένα πρωταρχικό χαρακτηριστικό του. Η καπιταλιστική σχέση είναι εγγενώς επεκτατική και προσπαθεί να αποικίσει κάθε γεωγραφική γωνιά του πλανήτη και κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα. Σε αυτήν την επεκτατική διαδικασία, το

εθνικό κράτος αποτελεί τη μορφή που παίρνει η συσσώρευση κεφαλαίου σε κάθε περιοχή. Η άνιση κατανομή ισχύος μεταξύ των εθνικών κρατών, συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με το πώς το καθένα καθυποτάσσει τον πληθυσμό του και τον εντάσσει στις διαδικασίες αξιοποίησης. Με άλλα λόγια, η ικανότητά του να αναρριχάται στην καπιταλιστική ιεραρχία εξαρτάται και από την ικανότητά του να καταπιέζει και να εκμεταλλεύεται στο εσωτερικό του. Επομένως, η αποκατάσταση της «ανισότητας» σε διακρατικό επίπεδο, δεν συνεπάγεται και την ευημερία ενός πληθυσμού. Δυστυχώς, πολλές προσεγγίσεις, εστιάζοντας αποκλειστικά σε αυτό που αντιλαμβάνονται ως «ανώτατο στάδιο του καπιταλισμού» ή «ακραία μορφή του καπιταλισμού», καταλήγουν να συσκοτίζουν όλες τις υπόλοιπες σχέσεις εξουσίας.

Μέσα στην ιστορία του ανταγωνιστικού κινήματος, αφουγκραστήκαμε τις φωνές αυτές που επέμεναν ότι η αποκλειστική εστίαση στο μαζικό εργατικό κίνημα, αποσιωπούσε την ύπαρξη άλλων μορφών καταπίεσης και εκμετάλλευσης, όπως των γυναικών, των μαύρων, των φοιτητών και των επισφαλών. Αντίστοιχα, μέσα στο φεμινιστικό κίνημα, εμπνευστήκαμε από τις κριτικές αυτές που επισήμαναν την διαφορά ανάμεσα στο βίωμα των λευκών και των μαύρων γυναικών. Ακόμα, μέσα στους κόλπους του ντόπιου κινήματος, προσπαθήσαμε να ενσωματώσουμε τις αυτοκριτικές προσεγγίσεις που αναδείκνυαν έναν ελληνοκεντρικό χαρακτήρα, που απωθούσε μετανάστες. Τέλος, μέσα στις ίδιες μας τις πολιτικές διαδικασίες προσπαθούμε να ανοίγουμε χώρο για όλα αυτά που μας υπενθυμίζουν ότι οι άτυπες ιεραρχίες συνεχίζουν να αναπαράγονται και στο εσωτερικό μας. Αναρωτιόμαστε λοιπόν, πώς μπορούμε να υποστηρίξουμε μια οπτική, που ισχυρίζεται ότι οι Παλαιστίνιοι αποτελούν ένα αδιαίρετο σώμα, χωρίς αντιθέσεις, που έχει ένα και μοναδικό συμφέρον;

Εθνικισμός σε δόσεις

Δεν είναι βέβαια η πρώτη φορά που συναντάμε αυτές τις οπτικές εντός του κινήματος, αλλά τις έχουμε επισημάνει πολλές φορές στο πρόσφατο παρελθόν, με αφορμή πολεμικές συγκρούσεις σε διάφορες γωνιές του πλανήτη. Παράλληλα, δεν είναι και οι μόνες τις οποίες θεωρούμε προβληματικές στη δημόσια κινηματική σφαίρα. Αντίθετα, στη σημερινή συγκυρία, συμπληρώνονται από ένα σύνολο απόψεων που προσπαθούν να μπλοκάρουν την κριτική ματιά στα γεγονότα, κατηγορώντας όσες δεν μπορούν να ταυτιστούν με

έναν εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα, ως λευκές δυτικές προνομιούχες. Απ' ότι φαίνεται, για αυτές τις προσεγγίσεις, δεν έχει σημασία το ότι είναι εξίσου «δυτικά προνομιούχο» να υποστηρίζει κανείς μια αντίσταση υπό τη Χαμάς και μάλιστα εκ του ασφαλούς. Χωρίς να χρειάζεται δηλαδή να οργανωθεί, να πολεμήσει και να πεθάνει για αυτήν την οργάνωση.

Η φτώχεια τους έγκειται σε μια στενεμένη αντίληψη που βλέπει την εξουσία μόνο στην κατασταλτική/ καταπιεστική της διάσταση και όχι στην παραγωγική. Από αυτήν την οπτική προκύπτει και μια αμιγώς καταφατική προσέγγιση πάνω στο ζήτημα της εθνικής ταυτότητας. Αυτό το οποίο αφήνεται στην απέξω, δεν είναι μόνο το πώς η κάθε εθνική ταυτότητα συγκροτείται, αλλά και το πώς η αναπαραγωγή της οδηγεί στην καθυπόταξη κάθε άλλου προσδιορισμού που μπορεί να φέρει κάποιο υποκείμενο. Ας δούμε το παράδειγμα της παλαιστινιακής ταυτότητας, που προέκυψε μέσα από διαδικασίες βίαιης φυλετικοποίησης: Ένας πληθυσμός βρέθηκε στο στόχαστρο της καταστολής, υποτιμήθηκε συστηματικά, του απαγορεύτηκε η ελευθερία μετακίνησης, οι ανάγκες του περιστάθηκαν στις βασικές, η ζωή του συρρικνώθηκε σε επιβίωση και η πολλαπλότητα που έφερε μέσα του εξαλείφθηκε για να στριμωχθεί εν τέλει στον ορισμό που του απέδιδαν με τη βία: Παλαιστίνιος. Αναμφίβολα, η απόδραση από την φυλακή που τον έχουν κλείσει, εκκινεί από αυτόν τον προσδιορισμό. Η ταυτότητα αυτή όμως, έχει σημαδευτεί ανεξίτηλα από τη βία που τη γέννησε. Η αναπαραγωγή της, συμβάλλει στην εξάπλωση της βίας και την ενίσχυση μιας ακρωτηριασμένης και μονοσήμαντης αντίληψης του εαυτού, από τους φορείς της. Οι δεκαετίες αγώνα των Παλαιστίνιων προλετάρων ενάντια στο Ισραήλ χαρακτηρίζονται ακριβώς από αυτή την αναπαραγωγή της παλαιστινιακής ταυτότητας, συχνά καταστέλλοντας τις τάσεις που αναπτύχθηκαν στο εσωτερικό των αγώνων αυτών για το ξεπέρασμά της. Ας το πούμε απλά: την στιγμή που σκάνε οι βόμβες και ο εθνικισμός παίρνει το πάνω χέρι, κάθε άλλος κοινωνικός προσδιορισμός καταπνίγεται. Κανείς δεν μπορεί να είναι τίποτα άλλο (γυναίκα, άντρας, κούρη, εργάτρια, αφεντικό, δεξιός, αριστερό κλπ) πέρα από Παλαιστίνιος (ή αντίστοιχα Ισραηλινός). Ή θα πρέπει να είναι πρώτα Παλαιστίνιος και μετά οτιδήποτε άλλο. Αν λοιπόν ασκούμε κριτική στην παλαιστινιακή αντίσταση, δεν έχει να κάνει με το γεγονός ότι είναι ένας «μερικός αγώνας». Αντίθετα, έχει να κάνει με το γεγονός ότι στοχεύει σε μια αφηρημένη καθολικοποίηση, εξαφανίζοντας με τη βία κάθε επιμέρους κοινωνική αντίθεση. Αυτές τις επιμέρους κοινωνικές αντιθέσεις θέλουμε να διασώσουμε και από τα δύο στρατόπεδα.

Αναγνωρίζουμε φυσικά ότι πολλές από τις προσεγγίσεις που ασκούμε κριτική,

αντλούν την επιχειρηματολογία τους από θεωρητικά ρεύματα και κινήματα που προσπάθησαν να αμφισβητήσουν τις Μεγάλες Αφηγήσεις του παρελθόντος και να αναδείξουν αποσιωπημένες πτυχές των σχέσεων εξουσίας που είχαν αφηθεί στο περιθώριο. Η απουσία όμως κάθε ίχνους αναστοχασμού πάνω στο πώς προκύπτει το βίωμα της καταπίεσης και η παρατακτική παράθεση ταυτοτήτων, οδηγούν στο ακριβώς αντίθετο αποτέλεσμα. Αν στοιχίσουμε δίπλα – δίπλα το «δικαίωμα στην ιδιοκτησία επί του εδάφους», την υπεράσπιση μιας «καταπιεζόμενης κουλτούρας που υπόκειται αλλοίωση», την αγωνία για «ήθη και έθιμα που πρέπει να διασωθούν» και την επίκληση σε «παραδόσεις που κουβαλάνε σοφία αιώνων», αυτό που παίρνουμε είναι τα πρωτοϊδεολογικά στοιχεία του εθνικισμού. Πρόκειται για τα υλικά που χρησιμοποιεί ο εθνικισμός για να χτίσει το αφήγημά του, βασιζόμενος στην ψυχική συνθήκη της απολεσθείσας οικειότητας, στη θλίψη που προκαλεί κάτι που νομίζουμε ότι χάσαμε, ενώ στην πραγματικότητα δεν μας άνηκε ποτέ. Το μόνο που καταφέρνουν αυτές οι ουσιολογικές αντιλήψεις, που βλέπουν το έθνος να προϋπάρχει πίσω από κάθε ανθρώπινη κοινότητα, είναι να διαγράφουν όλη την ιστορία της ανθρωπότητας, που περιλαμβάνει προσμίξεις πληθυσμών και αμοιβαία οικειοποίηση πολιτισμικών στοιχείων. Εντέλει καταλήγουν να μας σερβίρουν έναν εθνικισμό σε δόσεις.

Ποιος φταίει;

Εκτιμούμε ότι και οι δύο προσεγγίσεις που αναφέραμε παραπάνω, αυτή που θα ονομάζαμε αντιιμπεριαλιστική και αυτή που προσπαθεί να οργανώσει με αποσπασματικό τρόπο ένα ετερόκλητο σύνολο οπτικών, υπό την ομπρέλα της αντι(μετα)αποικιοκρατίας, μοιράζονται μια κοινή αφετηρία. Εκκινούν από μια ανάγκη, που συναντάται ευρέως εντός των κινήματων πλέον. Πρόκειται για την ανάγκη να απλοποιηθεί, με σκοπό να εξηγηθεί ο καπιταλιστικός κόσμος στις αμέτρητες εκφράσεις του. Υπάρχει μια αγωνία μεταξύ πολλών αγωνιστών, να αποκτήσει πρόσωπο, αυτή η απρόσωπη δύναμη που διαφεντεύει τον κόσμο και βάζει τα πάντα να περιστρέφονται γύρω από τη δημιουργία κέρδους. Θα ήταν πολύ βολικό, κάποιος να ενσάρκωνε τον ρόλο του αρχικαπιταλιστή, αυτού που κινεί τα νήματα και διαφεντεύει τις ζωές μας, όντας υπεύθυνος για τα δεινά μας. Ο αγώνας μας έτσι θα ήταν πιο εύκολος, θα είχε έναν ξεκάθαρο στόχο. Αντίστοιχα, θα ήταν προτιμότερο αν το σύνθετο πλέγμα εξουσιών και εκμετάλλευσης που

μας εμπλέκει στη δυναμική του, εμφανιζόταν ως αρχετυπικό δίπολο: καλοί vs κακοί. Το μόνο που θα χρειαζόταν μετά, αν ο κοινωνικός ανταγωνισμός κατάφερνε να αποκρυσταλλωθεί σε δυο στεγανοποιημένα στρατόπεδα που στέκονται ενώπιος ενωπίω, θα ήταν μια ταυτότητα ομπρέλα, ένα συμβολικό σημείο αναφοράς, για να μπορούν οι «καλοί» να ταυτοποιούνται μεταξύ τους.

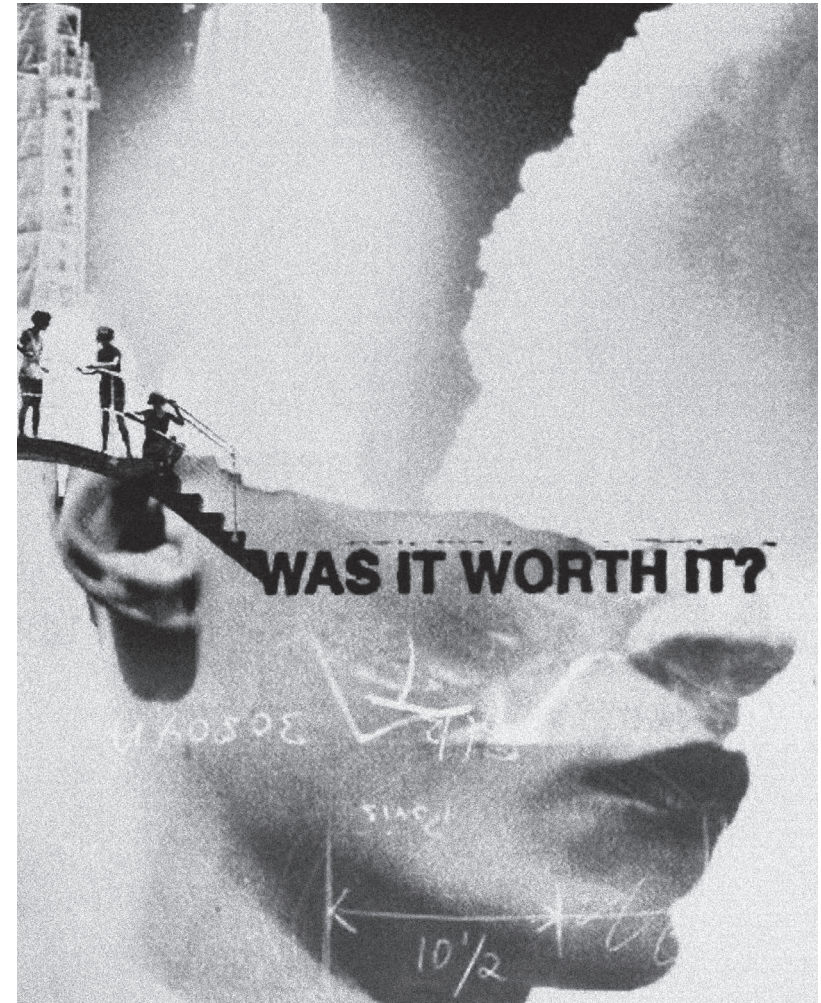
Λόρδος Μπάιρον από τα lidl

Όπως μας έχει δείξει η μακρά ιστορία του ανταγωνιστικού κινήματος, η συγκρότηση μιας Μεγάλης Αφήγησης, πηγαίνει συχνά χέρι-χέρι με τη συγκρότηση ενός Επαναστατικού Υποκειμένου. Παρατηρούμε λοιπόν, μια τάση εντός του κινήματος να αναζητά το υποκείμενο αυτό σε κάποιο, υποτίθεται, εξωτερικό σημείο του καπιταλισμού. Σε σημείο που φαντάζει αποκαθαρμένο από την καπιταλιστική βρωμιά και άρα ιδανικό για την εκκίνηση της επίθεσης στο κεφάλαιο. Οι λεγόμενοι πλεονάζοντες πληθυσμοί βρίσκονται όλο και συχνότερα σε αυτή τη θέση, με μια αντιστροφή της κλασικής εργατίστικης ανάλυσης. Αν στο παρελθόν ήταν η εργατική τάξη που προοριζόταν να κάνει την επανάσταση λόγω της αντικειμενικής της θέσης μέσα στην παραγωγή, σήμερα η ιδιότητα αυτή μεταβιβάζεται στους πλεονάζοντες πληθυσμούς για τον αντίθετο λόγο· γιατί αποβάλλονται από την καπιταλιστική παραγωγή. Σε άλλες προσεγγίσεις, αυτό το «έξω» προσδιορίζεται με όρους αναδρομικούς, οδηγώντας στην εξιδανίκευση παραδόσεων, εθίμων, κουλτούρων και λοιπών πολιτισμικών στοιχείων που επικρατούσαν σε περιοχές πριν από την πρωταρχική συσσώρευση, με την ελπίδα ότι εκεί επιβιώνει μια ανυποδούλωτη επιθυμία των ανθρώπων για κοινότητες πέρα από το κεφάλαιο.

Στις παραπάνω περιπτώσεις, η αδυναμία να γίνει αντιληπτό το πώς το «έξω» και το «μέσα» παράγονται αμοιβαία ως συμπληρωματικές όψεις της καπιταλιστικής ολότητας, οδηγεί στην υποστήριξη της μιας καπιταλιστικής μορφής απέναντι στην άλλη ή στην εξιδανίκευση προκαπιταλιστικών μορφών άσκησης εξουσίας: απέναντι στη Δύση, αντιτίθεται η Ανατολή/ απέναντι στο κέντρο, η περιφέρεια/ απέναντι στους νεκρούς του ενός στρατοπέδου, οι νεκροί του άλλου/ απέναντι στους μεσολαβημένους από το κεφάλαιο καταναγκασμούς, η άμεση βία των προκαπιταλιστικών δεσμών/ απέναντι στο παγκοσμιοποιημένο κεφάλαιο, η κοινότητα του έθνους.

Πρόκειται για μια τάση της εποχής. Σε πολλά μέρη στον κόσμο συντελείται

μια συντηρητική μετατόπιση, με τρόπο όπου το έθνος εμφανίζεται ως καταφύγιο ενδυνάμωσης απέναντι στην αστάθεια που γεννούν οι κρίσεις του παγκοσμιοποιημένου καπιταλισμού. Απ' ότι φαίνεται, ούτε τα κινήματα μένουν ανεπηρέαστα από αυτή τη μετατόπιση, καθώς ας μην ξεχνάμε, βρίσκονται και αυτά μέσα στην κοινωνία, αποτελώντας κομμάτι της.

Επίλογος – τι μπορεί να διασωθεί

Ο καπιταλιστικός ρεαλισμός έχει καταφέρει να επιβάλει τον δικό του ορίζοντα στη σκέψη μας και να μας καθηλώσει στις ήδη υπάρχουσες επιλογές. Δεν είναι παράδοξο λοιπόν, να εμφανίζονται φωνές που απορρίπτουν το πρόταγμα για κοινούς αγώνες Παλαιστινίων και Ισραηλινών ενάντια στο απαρτχάιντ, με τη δικαιολογία ότι είναι κάτι ανέφικτο και μη ρεαλιστικό και παρά το γεγονός ότι ψήγματα τέτοιων προσεγγίσεων ενυπήρχαν στην περιοχή μέχρι και πριν την έναρξη του πολέμου. Το μόνο που παρουσιάζεται ως «ρεαλιστικό» είναι η συνέχιση του πολέμου και η αύξηση των νεκρών, μέχρι να μετατραπεί σε γενικευμένη σύρραξη ή να οδηγήσει στην εξολόθρευση των Παλαιστινίων ή στην εκδίωξη των Εβραίων, ανάλογα με την πλευρά που υποστηρίζει ο καθένας. Αυτές είναι οι δοσμένες «ρεαλιστικές» επιλογές, που μας εκβιάζουν να διαλέξουμε στρατόπεδο.

Για εμάς, οτιδήποτε και αν προτείνεται ως «λύση», είτε στην πιο ρεφορμιστική εκδοχή, είτε στην πιο επαναστατική, είτε αφορά τη δημιουργία ενός, δύο ή δέκα κρατών, είτε αφορά συνομοσπονδίες και κομμούνες, προϋποθέτει ριζικούς κοινωνικούς μετασχηματισμούς. Προϋποθέτει την υποχώρηση των εθνικισμών και το σπάσιμο του απαρτχάιντ. Δεν πιστεύουμε ότι η λύση εξαρτάται από το κατά πόσο οι μάζες θα ακολουθήσουν κατά γράμμα τη συνταγή που εμπνεύστηκε το εκάστοτε πολιτικό γραφείο. Εξαρτάται από το αν οι άνθρωποι εκεί, θέλουν και μπορούν να φανταστούν τρόπους να συνυπάρξουν. Για να συμβεί όμως κάτι τέτοιο, πρέπει να σταματήσει ο πόλεμος. Αυτό είναι το κεντρικό διακύβευμα που βλέπουμε αυτή τη στιγμή.

Υποστηρίζαμε ήδη ότι αυτά που λέμε για την Παλαιστίνη εγγράφονται πρώτα και κύρια στο δικό μας κράτος. Αντανακλούν τη στάση μας εδώ. Ως προς αυτό το σκέλος, νιώθουμε την αυτοπεποίθηση να είμαστε λίγο πιο συγκεκριμένα. Για αυτόν τον λόγο, στο κλείσιμο αυτού του κειμένου θα θέλαμε να αναδείξουμε 3 σημεία φυγής από το ζοφερό μέλλον που μας επιφυλάσσουν.

Πρώτον. Η διαχείριση του παλαιστινιακού πληθυσμού εκεί, αντανακλάται στη διαχείριση του μεταναστευτικού εδώ. Η απανθρωποποίηση όσων κατηγοριοποιούνται ως «ξένοι» και «επικίνδυνοι», η καλλιέργεια ενός κλίματος κοινωνικής απάθειας και αδιαφορίας για τις ζωές τους, η ανάπτυξη ενός αστυνομικού- στρατιωτικού μηχανισμού για τον έλεγχο και την καταστολή τους,

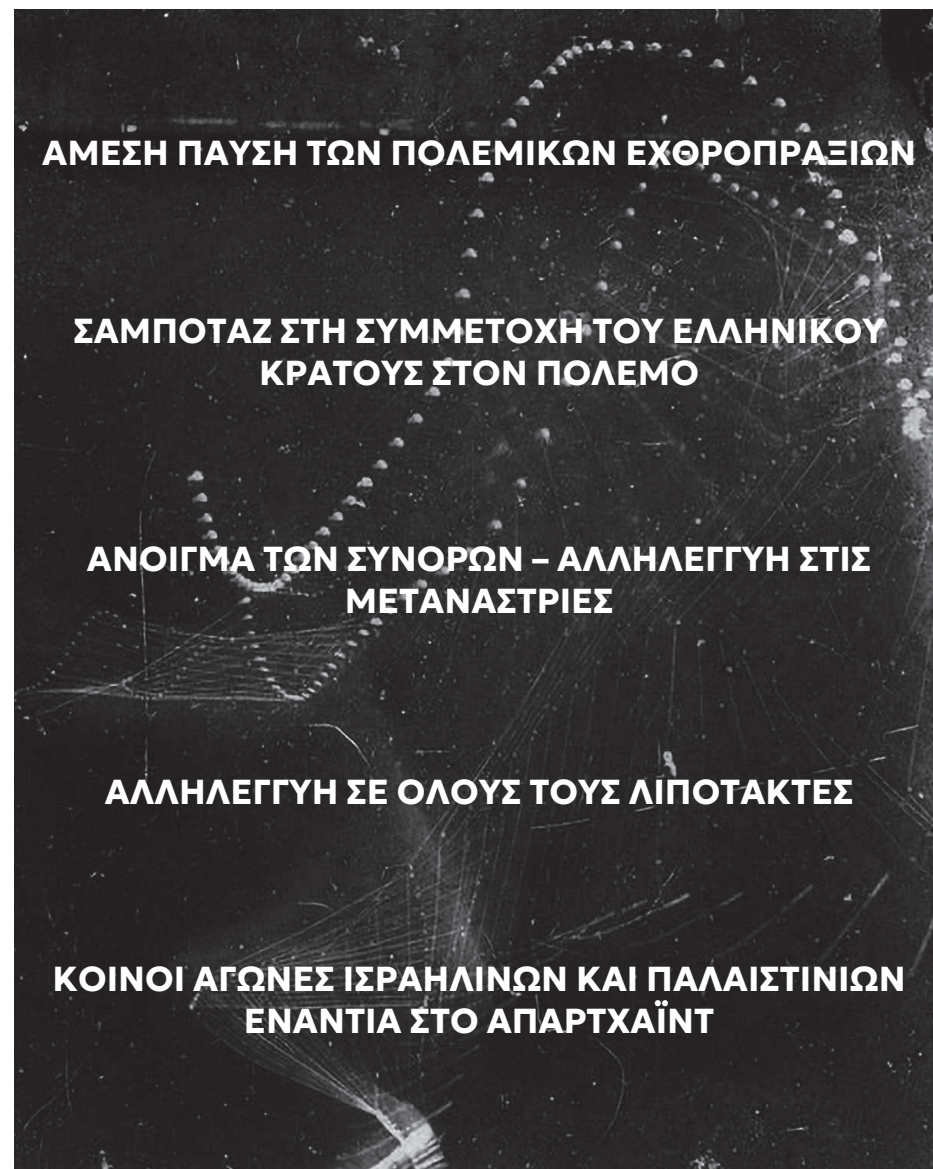
είναι πράγματα που συμβαίνουν τη στιγμή που μιλάμε, στο μέρος όπου ζούμε. Τέτοιου είδους πολιτικές εκτονώνουν την κοινωνική δυσαρέσκεια, προσδένουν τον πληθυσμό στο εθνικό αφήγημα και τροφοδοτούν έναν αγώνα «ο θάνατος σου – η ζωή μου», καθώς έχει πλέον εμπεδωθεί ότι ο καθένας θα μπορούσε να βρεθεί στο περιθώριο και να θεωρηθεί αναλώσιμος. Υπό αυτό το πρίσμα, η προσπάθεια συγκρότησης κοινοτήτων ντόπιων και μεταναστών, αποτελεί μονόδρομο, αν θέλουμε να στησουμε αναχώματα στον κοινωνικό κανιβαλισμό. Μια επιλογή που όσο δύσκολη είναι, άλλο τόσο είναι και απαραίτητη.

Δεύτερον. Οφείλουμε να τοποθετηθούμε ενάντια στη συμμετοχή του ελληνικού κράτους στον πόλεμο, αλλά και σε όλες τις πολεμικές προετοιμασίες που αρέσκεται να διαφημίζει. Οι κοινές ασκήσεις με συμμαχικές δυνάμεις, οι «εξοπλιστικές κούρσες», οι «μάχες» με τα φυσικά φαινόμενα και φυσικά η συμμετοχή στο σφαγείο του πολέμου, προσπαθούν, εκτός των άλλων, να διαμορφώσουν ένα κοινωνικό κλίμα, όπου ο πόλεμος αποτελεί μια ρεαλιστική επιλογή για τη διαχείριση του κοινωνικού ζητήματος. Αυτό που δεν μας ενδιαφέρει βέβαια είναι να κάνουμε εξωτερική πολιτική. Γνωρίζουμε ότι οι διακρατικές συμμαχίες είναι ευμετάβλητες και δεν έχει κανένα νόημα να πιέζουμε το κράτος να αλλάξει τους «συμμάχους» του. Ακόμα, ο πρόσφατος ρωσο-ουκρανικός πόλεμος, μας έδειξε ότι η «ουδετερότητα» μπορεί να γίνει αποδεκτή στα πλαίσια μιας εθνικιστικής εξωτερικής πολιτικής («ούτε με τη Ρωσία ούτε με την Ουκρανία, ο εχθρός μας είναι η Τουρκία»). Οι αντιπολεμικές θέσεις ή θα είναι αντεθνικές ή δεν θα είναι τίποτα.

Τρίτον. Ο милитарισμός είναι το μέρος που πάνε οι εξεγέρσεις για να πεθάνουν. Το μόνο που εγγυάται η στρατιωτικοποίηση των κινημάτων και των εξεγέρσεων, είναι η συγκρότηση ενός σώματος μαχητών εντός τους, που επιθυμεί να ανέλθει στην ηγεσία τους. Η συγκεντροποίηση της κινηματικής αντιβίας δεν παράγει αγωνιζόμενες, αλλά κομματικά στελέχη και χειροκροτητές. Πίσω από τη θέση που δηλώνει ότι «τα μέσα κάνουν τους σκοπούς», δεν βλέπουμε μόνο αφέλεια, αλλά και λαχτάρα για εξουσία. Αν λοιπόν, η μια πτυχή της δράσης μας εστιάζει στην κριτική του στρατού ως θεσμού, η άλλη πτυχή της οφείλει να ξεριζώσει από το κίνημα τον ηρωισμό, την ανδρεία, την μαρτυρικότητα και τη νεκροφιλία που μας έχει κληροδοτήσει η αριστερά.

Τέλος, θέλουμε να επισημάνουμε, για μια ακόμα φορά, ότι οι επιλογές των προλετάρων εκεί μας αφορούν άμεσα, γιατί από εμάς θα ζητήσουν να πάμε να πολεμήσουμε, αν αρχίσουν να σκάνε βόμβες και στα μέρη μας. Απ' την πλευρά μας, δεν είμαστε διατεθειμένα να κάνουμε κάτι τέτοιο, ούτε με τακτικούς στρατούς, ούτε με αριστερές ομαδοποιήσεις. Είμαστε όμως πρόθυμα να αναλάβουμε τον ρόλο του εσωτερικού εχθρού, της προδότριας και του λιποτάκτη. Τόσο απέναντι στον κρατικό μηχανισμό, που θα μας ζητήσει να γίνουμε κρέας για τα κανόνια του, όσο και απέναντι σε επίδοξες κινηματικές ηγεσίες που θα προσπαθήσουν να ορίσουν τις προτεραιότητες του αγώνα μας. Στην παρούσα φάση, αυτό είναι το λιγότερο που μπορούμε να υποσχεθούμε.

Φάμπρικα Υφανέτ

Οκτώβριος 2024